

Katrín Oddsdóttir. Islandiako konstituzio berriaren egileetakoa

BATISTE EZEIZA

2008ko krisialdiaren ondoren, askotariko erreakzioak egon ziren munduko bazter askotan. Gehienetan herri mobilizazioek izan zuten garrantzia, sakoneko aldaketak eskatzen zituzten mugimenduak. Islandian prozesu eratzaile eta legegile batek hartu zuen erreleboa, eta herritarren neurrira egindako instituzioak aldarrikatu zituen. Prozesu horretan murgilduta dago Katrín Oddsdóttir.

“Islandiako konstituzioaren testua ez da iraultzailea, egiteko prozesua ordea bai”

Arantza Santesteban
@a_santesteban

Ohikoaz nazkatuta

“Aurki hauteskundeak izango dira Islandian. Alderdi piratak bozken %15etik gora dauka, eta horrek adierazten du jendea nazkatuta dagoela ohiko alderdiekin eta sistemarekin orokorrean. Horregatik uste dugu une egokia dela konstituzio berriaren aldeko mugimendua berriz ere suspertzeko”.

2008ko krisialdiak gogor jo zuen Islandian. Bazegoen hura iragar zezakeen aurrekaririk?

Kolapsoaren osagai guztiak aurretik zeuden, jakina. Islandia herrialde txikia da eta halere, bere banku sistema Suitzako imitatzen saiatu zen. Jokalari handien antzera jokatzen saiatu zen finantza sisteman; gauzak horrela, dena kolapsatu zen 2008koa iritsi zenean. Aurrez oso jende gutxi ausartzen zen “hau gaizki doa” edo “honek eztanda egingo du” esaten. Danimarkatik espezialistak etorri ziren sistema aztertzerantz eta esan zuten “zerbait gaizki dabil hemen, sistema lehertuko duzue”, horren aurrean Hezkuntza ministro islandiarak erantzun zuen, oso modu harroan, “itzuli zuenera eta hobeto ikasi”.

Krisialdiaren ondoren, jendea konstituzio berri baten alde antolatzen. Zergatik?

Bi arrazoi nagusi daude. Lehenengoa, islandiar demokrazia jaio zenetik urte asko eman dugula aldarrikapen hori egiten, gure kultura politikoa horren inguruan errota da. Bigarrena: erakun-

de guztiak kolapsatu direnean atzera begiratu behar duzu eta galdetu behar diozu zure buruari “non dago gizartea”? Existitzen al da? Eta hura hautemateko modurik ez baduzu, beste gizarte bat egituratu behar duzu. Kontratu sozialaren antzekoa da, guztiaren oinarriak definitu behar dituzu berriz ere.

Idealistak zaretela esan dute batzuek, urrutiegi joan nahi duzuela.

Eta are urrutiago ere joan nahi dugu (barre). Konstituzio honek ez du Islandia herrialde perfektu bihurtuko, baina hasiera bat jarri nahi diogu gure buruen bertsio berritu bati. Konstituzio berriak ez du herrialdea salbatuko, badakigu. Era berean ez da iraultzailea, inondik inora, baina gure konstituzioa da eta jende normalarentzat testu ulergarria da. Krisi handia pairatu genuen eta bide berri hau berriz ere akatsak errepika ez daitezen bermea da. Bestalde, oraingo aldaketaren parametroak ez daude helburu maximoetan, orain bide berri baten hasieran gaude eta ahalik eta atxikimendu handiena behar dugu.

Azaroaren 10ean Ametzagaiña taldeak, lametzak eta ARGIAk antolatutako Euskarabildua jardunaldietan izan zen Oddsdóttir, Islandiako konstituzio berria idazteko erabili zen prozedura azalduz.

ALE GOIKOETXEA

Nolakoa izan zen konstituzioa eratzekeo prozesua?

1944an independizatu ginen Danimarkatik, eta Islandiak herrialde horretako konstituzioa kopia zuen kasik hitzez hitz. Guk dinamika hori irauli eta testu berria egin nahi genuen, behetik gorako zentzuan, herritarrengandik hasita. 25 pertsonok osatzen dugu Konstituzio Batzordea, eta batzorde horrek idatzi zuen testua. Ez gara politikariak, eta ez ditugu haiek ordezkatzen.

Nola egiten da konstituzio bat behetik gora?

Aipatu dizudan batzordea osatzeko prozesua luzea izan zen. Lehenik, mila pertsona hautatu ziren herrialde guztian; erdia emakumeak, erdia gizonak eta eremu geografiko guztietakoak. Egun batez elkartu ziren eta eskatu zitzaizkien irudikatzen zuten gizarte ereduaren baloreak azaltzea. Topaketa horren emaitzarekin 400 orrialdeko tosten bat idatzi genuen. Eta horren ondoren jendeak aukeratu zituen batzordeko 25 kideak, ni tartean, eta lau hilabetearen konstituzio berria idatzi genuen. Pro-

zesu horren parte-hartzean internetek pisu handia izan zuen. Eztabaida guztiak *streaming* bidez zabaltzen ziren, eta jendeak sare sozialen bidez bere iritzi, proposamenak eta botoak bideratzen zituen. Gure ustez, jendeari itzuli behar zaio boterea.

Facebooken eragina aipatu duzu. Hainbestekoa da haren ahalmena?

Tira, Facebook oso tresna kapitalista da, baina Islandiarako, era berean, komunikatzeko oso tresna inportantea da. Populazioaren bi herenek erabiltzen dituzte sare sozialak Islandian. Gai askoren araberrako taldeak egiteko aukera eman zigun, eta jendeak parte hartu zuen. Egia da sare horren jatorria sistemikoa dela, baina kasu honetan guretzat eztabaida elikatzeke ezinbestekoa izan zen.

Konstituzioaren prozesua zertan izan zen iraultzailea?

Esan bezala, testua ez da iraultzailea, prozesua ordea bai. Oso inportantea da hori bereiztea. Testua inperfektua da, baina saiatu ginen gizarteko alde guztiei lekua ematen. Batzordean feminista

asko gara. Trans komunitatea etorri zen guregana eta lanean ibili ginen testuan haien inguruko lege zein eskubideak idazteko. Hasieratik izan dugu kezka hori: nola egin arraza, genero eta sexuaren ikuspegitik orekatutako testua. Gero, kontsentsuaren metodologian jende guztiak bozkatzeko du eta beti ez dute irabazi aldaketa erradikalenek.

Kultura eta artearen papera nolakoak izan ziren prozesu horretan?

Konstituzio Batzordean artistak zeuden hasieratik; aktoreak, zine zuzendariak... Eta eskerrak, nire ustez haiek gabe ez baitago kalitatezko ezer egiterik. Konstituzioaren kontzeptuan pentsatzen jarrita, ez da oso kontzeptu kulturala, esan nahi baita batez ere gizartea antolatzekeo legezko delakoa. Zentzu horretan, kultura gizarte berri baten fundazioan oinarritzeko izan zedin saiatu ginen hasieratik. Gure kultura babestea da guretzat oinarritzeko printzipioetako bat. Ez dut uste idatzi dugun konstituzioan gure kultura babesteko araudi esplizitua dagoenik, oster, dokumentuaren filosofian hura integratu dugu. ■